

Received: 10.02.2021
Accepted: 18.02.2021
Published: 30.03.2021

Roczniki Administracji i Prawa
Annals of The Administration and Law
2021, XXI, z. 1: s. 61-74
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0015.2494
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Przemysław Kuczkowski*
Nr ORCID: 0000-0003-4808-8577

STYPENDIUM SPORTOWE DLA ZAWODNIKÓW USTANOWIONE I FINANSOWANE PRZEZ GMINY W ORZECZNICTWIE SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH – ZAGADNIENIA WYBRANE

SPORTS SCHOLARSHIP FOR PLAYERS ESTABLISHED AND FINANCED BY MUNICIPALITIES IN THE ADMINISTRATIVE COURTS JUDGMENT – SELECTED ISSUES

Streszczenie: W opracowaniu przedstawiono zagadnienie stypendium sportowego ustanawianego i finansowanego przez jednostkę samorządu terytorialnego, którą jest gmina zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie. Uwzględniono wyłącznie stypendium sportowe, które może otrzymać tylko zawodnik (w opracowaniu nie uwzględniono stypendium sportowego dla trenera).

Problematyka stypendium sportowego jest niewątpliwie zagadnieniem złożonym, którego całościowe przedstawienie nie jest możliwe w ramach krótkiego opracowania naukowego, dlatego też artykuł skupia się zasadniczo na trzech istotnych problemach wynikających z wykładni art. 31 ustawy o sporcie, tj.:

- 1) na problematyce kryterium podmiotowego,
- 2) na problematyce kryterium przedmiotowego oraz
- 3) na prawnej możliwości wstrzymania stypendium sportowego.

Celem artykułu jest przegląd i ocena istotnych poglądów judykatury w zakresie wybranych aspektów stypendium sportowego dla zawodnika, występujących rozbieżności oraz wskazanie pól, które powinny być rozstrzygnięte przez działalność Naczelnego Sądu Administracyjnego lub interwencję ustawodawczą.

Słowa kluczowe: stypendia sportowe, wstrzymanie stypendium sportowego, kryterium podmiotowe dostępu do stypendium sportowego, kryterium przedmiotowe dostępu do stypendium sportowego, geneza stypendium sportowego

---

* mgr; asystent w Katedrze Administracji, Instytutu Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Źródła finansowania publikacji: środki własne autora; e-mail: pk@ukw.edu.pl

Summary: The scientific paper presents the issue of a sports scholarship established and financed by a local government, which is a commune according to Art. 31 of the Act of June 25, 2010 on sport. Only the sports scholarship, which can only be received by the player, was taken into account, i.e. the sports scholarship for the coach was not transferred at work. The issue of the sports scholarship is a complex issue, which cannot be presented in short article, therefore the article focuses mainly on three important problems related to the interpretation of art. 31 of the Sports Act, i.e. : 1) on the subject of the subjective criterion, 2) on the issues of subject criteria and 3) the right to suspend the sports scholarship. The aim of the article is to review and assess the important views of the judiciary on selected aspects of the sports scholarship for a competitor, any discrepancies, and to indicate the fields that should be resolved by the activities of the Supreme Administrative Court or legislative intervention.

Keywords: sports scholarships, suspension of the sports scholarship, subjective criterion of access to the sports scholarship, objective criterion of access to the sports scholarship, genesis of the sports scholarship

WSTĘP

Z zagadnieniem stypendium sportowego na gruncie polskiego ustawodawstwa spotykamy się już w latach osiemdziesiątych XX wieku w ustawie z 3 lipca 1984 r. o kulturze fizycznej¹ oraz wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych. Ponadto w okresie poprzedzającym wejście w życie ustawy kwestie stypendium sportowego regulowała uchwała Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1981 r. w sprawie stypendiów dla sportowców² oraz wydane z jej upoważnienia Zarządzenie Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Sportu z 30 stycznia 1981 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania i cofania stypendiów sportowych oraz wysokości stypendium sportowego dla poszczególnych grup zawodników³.

Warto wspomnieć, iż głównym celem wprowadzenia instytucji stypendium sportowego w latach osiemdziesiątych XX wieku było przede wszystkim uporządkowanie zasad związanych z wynagradzaniem sportowców w kontekście fikcyjnego ich zatrudnienia w zakładach pracy i obowiązującej wówczas idei o zasadzie amatorstwa sportowego, a tym samym zgodności z przepisami Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego w zakresie statusu prawnego sportowców-amatorów⁴.

Podkreślenia wymaga, iż w okresie obowiązywania ustawy stypendia sportowe zawodnikom mogły przyznawać podmioty o statusie stowarzyszeń kultury fizycznej, zaś okres pobierania stypendium zaliczał się do okresów zatrudnienia, na warunkach przewidzianych dla pracowników. Mając to na uwadze, zdaniem Eligiusza J. Krzeźniaka „ówczesne stypendia sportowe de facto były wynagrodzeniem za uprawianie sportu, choć formalnie takiego charakteru nie miały”⁵. Obecnie stypendia sportowe dla zawodników są ustanawiane i finansowane przez różne podmioty publiczne jak i prywatne, jednakże w niniejszym opracowaniu autor skupił się wyłącznie na tych, które ustanawia i finansuje gmina jako jednostka samorządu terytorialnego (dalej: j.s.t.) na podstawie art. 31 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (dalej: ustawa o sporcie)⁶.

¹ Dz.U. nr 34, poz. 181, z późn. zm.

² M.P. z 1981 r. nr 4, poz. 14, z późn. zm.

³ M.P. z 1981 r. nr 4, poz. 16.

⁴ J. Foks, *Stypendia sportowe – zagadnienia publicznoprawne*, „Sport Wyczynowy” 2002, nr 11-12, s. 70-71.

⁵ E.J. Krzeźniak, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, 2020, Legalis [dostęp: 27.01.2021].

⁶ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1133.

Warte uwagi jest to, iż gmina jako j.s.t. na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy o sporcie w związku z art. 7 ust 1 pkt 10 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁷ uzyskała jako zadanie własne (zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty) tworzenie warunków, w tym organizacyjnych, sprzyjających rozwojowi sportu. W ramach tego zadania uzyskała fakultatywne uprawnienie (nie zaś obowiązek) w zakresie możliwości ustanawiania i finansowania stypendiów sportowych dla zawodników. Wobec tego „kultywowanie sportowego ducha, któremu służyć mają przepisy ustawy o sporcie, nie sprowadza się wyłącznie do zapewniania organizacyjnych ram uprawiania sportu, ale obejmuje także kwestie związane z jego finansowaniem, w tym zakresie przepisy ustawy o sporcie dopuszczają ustanawianie określonych form wsparcia finansowego osób, których osiągnięcia wykraczają poza standardową sprawność fizyczną”⁸.

W opracowaniu przedstawiono zagadnienie stypendium sportowego ustanawianego i finansowanego przez j.s.t., którą jest gmina, zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie. Ponadto w zakresie podmiotowym autor artykułu uwzględnił stypendium sportowe, które może otrzymać tylko zawodnik (w opracowaniu nie uwzględniono problematyki stypendium sportowego dla trenera).

Autor pragnie podkreślić, iż celem opracowania był przegląd i ocena istotnych poglądów judykatury w zakresie wybranych aspektów stypendium sportowego dla zawodnika, występujących rozbieżności oraz wskazanie pól, które powinny być rozstrzygnięte przez działalność Naczelnego Sądu Administracyjnego lub interwencję ustawodawczą. Podjęcie problematyki ujętej w opracowaniu wynikało z chęci oceny dziesięcioletniego funkcjonowania ustawy o sporcie i występujących błędów legislacyjnych organów stanowiących gmin, będących przyczynkiem do licznych orzeczeń sądów administracyjnych.

W dalszej części artykułu, mając na uwadze powyższe, autor skupił się w głównej mierze na omówieniu dwóch kryteriów dostępu do stypendium sportowego wskazanych w art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie, tj. podmiotowego – osób fizycznych oraz przedmiotowego – wyniku sportowego. Ponadto przeanalizowany został problem instytucji wstrzymywania stypendium sportowego jako wprost niewymienionej w art. 31 ust 3 ustawy o sporcie.

POJĘCIE STYPENDIUM SPORTOWEGO

Pojęcie stypendium sportowego nie zostało zdefiniowane zarówno w ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, jak i w żadnym akcie wykonawczym do ustawy. W literaturze przedmiotu, za Jackiem Foksem należy wskazać, iż „za stypendium sportowe należy uznać świadczenie materialne (przede wszystkim pieniądze) na rzecz sportowca dokonywane jednorazowo lub okresowo przez określony podmiot (m.in. organ administracji rządowej lub samorządowej, związek czy klub sportowy) z tytułu działalności związanej ze sportem (np. członkostwa w kadrze narodowej lub klubie sportowym czy osiągnięcia wysokich wyników sportowych)”⁹. Tomasz Dauerman stwierdza: „Stypendium sportowe stanowi jedną z form finansowego wsparcia dla osoby uprawiającej sport, które zbliża tę formę pomocy

⁷ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 713, z późn. zm.

⁸ K. Makowski, *Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie sportu*, LEX 2016 [dostęp: 28.01.2021].

⁹ J. Foks, *Stypendia sportowe...*, s. 66-67.

dla zawodników do wynagrodzenia, które otrzymują profesjonalni sportowcy¹⁰. Zaznaczyć należy, iż zgodnie z art. 31 ust 1 ustawy o sporcie stypendium sportowe jest przyznawane na określony czas, gdyż wskazano, iż jest okresowym stypendium sportowym.

Mając na uwadze definicję stypendium sportowego Jacka Foksa, należałoby zadać sobie pytanie, jaki jest zasadniczy cel ustanawiania tych świadczeń przez gminy. Odpowiadając na to pytanie, należy zaznaczyć, iż zgodnie z orzecznictwem sądów administracyjnych „stypendia sportowe, o których mowa w art. 31 ust 3 ustawy o sporcie, są świadczeniami, które mają mieć charakter motywacyjny w obszarze popularyzacji sportu, tworzenia systemu zachęt do jego uprawiania i osiągnięcia coraz lepszych wyników sportowych przez osoby fizyczne”¹¹.

Warto nadmienić, iż pojęcie stypendium sportowego jako pojęcie języka prawnego znalazło się również (poza ustawą o sporcie) w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹², gdzie określono, kto jest stypendystą sportowym. Za stypendystę sportowego uważa się osobę pobierającą stypendium sportowe, z wyjątkiem osób uczących się lub studiujących, jeśli nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym z innego tytułu (art. 8 ust 12). W tym miejscu należy podkreślić, iż jest to akt prawny, który będzie miał znaczenie w zakresie praw i obowiązków publicznoprawnych zawodników pobierających stypendium sportowe określone w art. 31 ustawy o sporcie, gdyż niewątpliwie stypendystą sportowym będzie zawodnik pobierający to świadczenie.

Mając na uwadze brzmienie art. 31 ust 1 i 3 ustawy¹³ oraz ilość orzecznictwa, które progresywnie rośnie, należy dojść do przekonania, iż samorządy mają istotne problemy z wykładnią tego przepisu w zakresie świadczenia, jakim jest stypendium sportowe. Błędy w wykładni po stronie gminy często nie wynikają z braku zachowania należytej staranności (gminy posiadają pomoc profesjonalnych prawników przy sporządzaniu projektów uchwał), a zasadniczo wynikają z dość rozbieżnego orzecznictwa organów nadzoru oceniających pod względem przesłanki legalności dany akt prawa miejscowego oraz zasadniczych rozbieżności w orzecznictwie wojewódzkich sądów administracyjnych, a nawet i Naczelnego Sądu Administracyjnego. Dlatego też autor w ramach artykułu postara się zaproponować rozwiązanie tych kontrowersji.

KRYTERIUM PODMIOTOWE DOSTĘPU DO STYPENDIUM SPORTOWEGO

W myśl art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie jednostki samorządu terytorialnego mogą ustanawiać i finansować okresowe stypendia sportowe oraz nagrody i wyróżnienia dla osób fizycznych za osiągnięte wyniki sportowe. Na podstawie dokonanej wykładni tego przepisu należy dojść do

¹⁰ T. Dauerman, *Stypendia sportowe ustanawiane przez jednostki samorządu terytorialnego*, „Finanse Komunalne” 2017, nr 7-8, s. 15.

¹¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 15 grudnia 2016 r., II SA/Sz 1228/16, LEX 2196030, patrz: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 2 lutego 2017 r., III SA/Gd 989/16, LEX nr 2229989.

¹² Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 266, z późn. zm.

¹³ Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa, w drodze uchwały, szczegółowe zasady, tryb przyznawania i pozbawiania oraz rodzaje i wysokość stypendiów sportowych, nagród i wyróżnień, o których mowa w ust. 1 i 2, biorąc pod uwagę znaczenie danego sportu dla tej jednostki samorządu terytorialnego oraz osiągnięty wynik sportowy.

wniosku, iż beneficjentami okresowych stypendiów sportowych dla zawodników ustanawianych i finansowanych przez gminy mogą być wyłącznie osoby fizyczne. *A contrario* uzyskiwających tych stypendiów nie mogą osoby prawne, stowarzyszenia czy też kluby sportowe¹⁴. Ponadto warto podkreślić za Eligiuszem J. Krześniakiem, odnosząc się do beneficjentów stypendium, iż stypendia mogą być przyznawane zarówno sportowcom związanym z klubem sportowym umową o pracę, umową zlecenia lub o profesjonalne uprawianie sportu, jak również zawodnikom, którzy takiej umowy nie zawarli¹⁵.

W orzecznictwie sądów administracyjnych ukształtowały się dwie linie orzecznicze, które zdają się pozostawać w konflikcie, a dotyczące możliwości zawężania kryterium podmiotowego dostępu do stypendium sportowego.

Pierwsza grupa orzeczeń, opierająca się na literalnym brzmieniu art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie, wskazuje, iż organy stanowiące gmin nie mają uprawnienia ani do ograniczania kręgu podmiotów, ani też do rozszerzania kręgu podmiotów mogących uzyskać stypendia sportowe dla zawodników.

W tej grupie judykatów wojewódzkich sądów administracyjnych (dalej: WSA) zarysowany jest pogląd, iż z art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie wynikają ustawowe kryteria przyznawania stypendiów sportowych, tj. krąg podmiotowy, obejmujący każdą osobę fizyczną oraz osiągnięte wyniki sportowe. Z tego zatem wynika, „że zakres podmiotowy stypendium sportowego został ustawowo uregulowany i nie jest dopuszczalne jego modyfikowanie przez organ stanowiący gminy w drodze uchwały podjętej na podstawie art. 31 ust. 3 tej ustawy”¹⁶, ponadto „rada gminy nie posiada umocowania do doprecyzowania tego katalogu ani jego zmiany”¹⁷. W innych orzeczeniach sądy administracyjne, wskazując na kryterium podmiotowe, podkreślały, iż „brak jest podstawy prawnej do wymagania od członków wspólnoty posiadania licencji zawodnika”¹⁸, „uprawiania dyscypliny olimpijskiej, zameldowania na terenie gminy oraz ukończenia 18. roku życia”¹⁹ czy też „zawierania wymogu bycia uczniem, studentem”²⁰. Ponadto w temacie niedopuszczalności modyfikacji pojęcia osoby fizycznej w zakresie ograniczenia dostępu do stypendiów sportowych wypowiedział się Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: NSA), który stwierdził, „iż organy stanowiące gmin nie mają uprawnienia do ograniczania kręgu podmiotów uprawnionych do stypendiów sportowych wyłącznie do osób fizycznych zrzeszonych w klubie”²¹ lub stowarzyszeniu

¹⁴ W. Cajselski (*Ustawa o sporcie. Komentarz*, 2011, Legalis) wskazał, iż beneficjentami stypendiów sportowych, nagród i wyróżnień dla zawodników mogą być tylko osoby fizyczne, zatem wykluczone jest przyznawanie np. nagród lub wyróżnień osobom prawnym (klubom sportowym, związkom sportowym, polskiemu związkowi sportowemu itp.).

¹⁵ E.J. Krześniak, *Ustawa o sporcie...*

¹⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 25 kwietnia 2019 r., II SA/Kr 221/19, LEX nr 2657148.

¹⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 28 lutego 2017 r., II SA/Ol 20/17, LEX nr 2255757.

¹⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 12 stycznia 2017 r., II SA/Ol 1382/16, LEX nr 2202346.

¹⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 19 stycznia 2017 r., II SA/Kr 1386/16, LEX nr 2240905.

²⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 11 lipca 2019 r., II SA/Łd 375/19, LEX nr 2703695.

²¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 15 listopada 2017 r., II SA/Łd 673/17, LEX nr 2408130.

sportowym, działającym na terenie tej gminy czy poza nią, czy też do osób indywidualnie trenujących”²².

Druga grupa orzeczeń podkreśla, że gminy, wykonując zadanie własne, a zatem również finansując je z dochodów własnych w budżecie, muszą mieć szeroką autonomię określania kryteriów podmiotowych dotyczących beneficjentów stypendium sportowego. Ten aspekt zatem zdaniem sądów należy uwzględniać przy określaniu w akcie prawa miejscowego granic samodzielności prawodawczej gmin.

W tej grupie judykatów wojewódzkie sądy administracyjne podkreślają, iż gminy, stanowiąc akty prawa miejscowego na podstawie art. 31 ust 3 ustawy o sporcie, są dalece bardziej samodzielne niż inne organy (np. organy administracji rządowej) wydające akty z upoważnienia ustawowego. Szczególnie ta autonomia jest zauważalna w przypadku, „gdy gminy wykonują zadania własne w myśl art. 94 Konstytucji RP, gdyż te zadania są finansowane z ich środków budżetowych zgodnie z art. 216 ust. 2 pkt 1 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i w tym zakresie podejmują działania we własnym imieniu i na własną (finansową) odpowiedzialność”²³. Ponadto w tej grupie judykatów, motywując to szeroką autonomią gmin²⁴ i odnosząc się do kryterium wieku beneficjenta stypendium sportowego, podkreśla się, iż „celem ustawodawcy w myśl art. 31 ust 1 ustawy o sporcie nie jest wspieranie każdego, kto uprawia jakikolwiek sport na jakimkolwiek poziomie, tylko wspieranie określonych grup wiekowych, np. młodzików czy juniorów”²⁵.

Tak np. wypowiedział się w swoim wyroku WSA w Lublinie, który wskazał, iż „uprawnione jest zawężenie podmiotowe dostępu do stypendium sportowego w zakresie wieku osoby fizycznej, które prowadzi do tego, iż stypendia sportowe będą przyznawane osobie fizycznej, która w roku osiągnięcia wyniku sportowego znajdowała się w przedziale wiekowym 16-23 lata oraz że nagrody mogą być przyznane osobom, które w momencie uzyskania wyniku ukończyły 23 lata”²⁶. Podobnie wypowiedział się NSA w swoim orzeczeniu, wydanym na kanwie uchwały rady gminy stanowiącej, że stypendium sportowe może być przyznane wyłącznie w ramach określonej w uchwale kategorii wiekowej (np. młodzików czy juniorów), „iż nie można przyjąć, że przepis art. 31 ust. 3 ustawy z 2010 r. o sporcie powinien być interpretowany literalnie, to znaczy w sposób prowadzący do wniosku, że każdy uprawiający sport w rozumieniu art. 2 ust. 1 tej ustawy i osiągający w tym sporcie wyniki sportowe powinien być uprawniony do uzyskania stypendium”²⁷.

W orzeczeniach w ramach tej linii podkreśla się zatem, iż można zawęzić przyznanie stypendium sportowego do osoby fizycznej będącej w określonym wieku. Ponadto NSA wskazywał w kolejnych swoich orzeczeniach, iż w ramach autonomii gmin mogą one nakładać na beneficjenta (poza wiekiem) jako warunek uczestnictwo np. w klubie sportowym czy też

²² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 20 września 2017 r., II GSK 2861/15, LEX nr 2406590, patrz: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z 2 lutego 2017 r., III SA/Gd 1028/16, LEX nr 2220341.

²³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 czerwca 2018 r., II GSK 282/18, LEX nr 2517004.

²⁴ Zapewne posiadają szeroką autonomię statutową, bo absolutnie nie posiadają na gruncie zasad wykładni autonomii w stanowieniu aktów wykonawczych do ustawy.

²⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 czerwca 2018 r., II GSK 282/18, LEX nr 2517004.

²⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z 21 września 2017 r., II SA/Lu 564/16, LEX nr 2388584.

²⁷ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 grudnia 2017 r., II GSK 4638/16, LEX nr 2434102.

uzyskanie odpowiedniej licencji sportowej. Istotny w tej grupie judykatów był wyrok NSA z 19 marca 2019 r. Odnosząc jego materię do kwestii kryterium podmiotowego w stypendiach sportowych, sąd ten w swoim orzeczeniu zaznaczył, „iż w zakresie zasad przyznawania mieszczą się takie kwestie, jak określenie przesłanek, jakie musi spełniać osoba fizyczna, której może być przyznane stypendium, gdyż brzmienie art. 31 ust. 1 ustawy, że stypendia mogą być ustanawiane dla osób fizycznych, nie oznacza, że w uchwale nie można tym osobom fizycznym postawić określonych wymagań – mogą do nich także należeć przesłanki uprawiania sportu w ramach klubu sportowego lub stowarzyszenia kultury fizycznej”²⁸.

Z wymienionych względów ścierają się dwie linie orzecznicze: z jednej strony sądy administracyjne podkreślają w swoich orzeczeniach, że skoro racjonalny ustawodawca w art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie ustanowił jednoznaczny krąg podmiotowy – każdą osobę fizyczną (osiągającą wyniki sportowe) – to nie mogą gminy tego kręgu modyfikować w uchwale przez określenie wieku, obowiązku przynależności do klubów sportowych, stowarzyszeń czy posiadania licencji sportowej. Tę linię popiera również część piśmiennictwa²⁹.

Z drugiej jednak strony występuje pogląd, że gminy mają dużą autonomię w zakresie ustanawiania kryterium podmiotowego stypendium sportowego, tym bardziej że finansują je z własnego budżetu. Linię tę popiera dość istotna część orzecznictwa, również NSA oraz piśmiennictwo, np. warto wskazać na głosę aprobującą do wyroku NSA z 19 marca 2019 r., sygn. akt I OSK 1222/17 Pawła Daniela. Glosator wskazał, odnosząc się do krytyki naruszenia konstytucyjnej zasady równości w przypadku modyfikacji kryterium podmiotowego, „iż krytyka opiera się na zarzucie naruszenia art. 32 Konstytucji, na tej podstawie przyjmuje się, że każdy mieszkaniec gminy powinien mieć równe szanse w uzyskaniu stypendium (...) należy jednak zauważyć, że wynikająca z art. 32 Konstytucji zasada równości nie może oznaczać identyczności traktowania osób spełniających ogólnie określone cechy, tak jak np. osoby uprawiające jakikolwiek sport i osiągające w nim sukcesy, zaś wynikająca z art. 32 Konstytucji zasada równości ma charakter klauzuli generalnej i nie może być samodzielną podstawą do nabycia praw podmiotowych czy dochodzenia roszczeń związanych z tymi prawami (...) w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ukształtował się bowiem pogląd, że zasada równości występuje z reguły w powiązaniu z jedną ze szczegółowych wolności lub praw znajdujących oparcie w Konstytucji”³⁰.

Zdaniem autora tego opracowania niewątpliwie należy zgodzić się z argumentami w uzasadnieniach orzeczeń pierwszej grupy, która nie dopuszcza modyfikacji pojęcia osoby fizycznej. Warto w tym miejscu odwołać się do teorii prawa dotyczącej zasad wykładni prawa. Za Lechem Morawskim, w zakresie wykładni przepisów kompetencyjnych (a w uchwale rady gminy jako aktu wydanego z upoważnienia ustawowego będzie określona materia stypendiów sportowych) należy podkreślić, iż „w sposób ścisły literalny powinny być interpretowane przepisy kompetencyjne oraz dotyczące praw i obowiązków obywatelskich”³¹. Takie wytyczne można odnaleźć również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (dalej: TK). W wyroku TK z dnia 28 czerwca 2000 r., sygn. akt K25/99

²⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 marca 2019 r., I OSK 1222/17, LEX nr 2699310.

²⁹ Patrz: T. Dauerman, *Stypendia sportowe...*, s. 20.

³⁰ P. Daniel, *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 marca 2019 r.*, I OSK 1222/17, OwSS 2019/3/113-120.

³¹ L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010, s. 193.

dotyczącym wykładni przepisów kompetencyjnych wywiedziono następujące zasady:

- 1) zakaz domniemywania kompetencji prawodawczych;
- 2) zakaz dokonywania wykładni rozszerzającej kompetencje prawodawcze.

Warto podkreślić, iż nakaz ścisłej wykładni przepisów kompetencyjnych jest dominujący w orzecznictwie TK³².

Dokonując zatem wykładni literalnej, należy dojść do przekonania, że wynikająca z art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie norma, iż uprawnionymi do stypendium sportowego są osoby fizyczne, nie zawiera żadnych ograniczeń. Ustawodawca, odwołując się wyłącznie do przesłanki podmiotowej bycia osobą fizyczną, nie wprowadził dodatkowych kryteriów dostępu do tego świadczenia w stosunku do zawodników. Ponadto nie upoważnił rady gminy do podejmowania zabiegów prawotwórczych w tym zakresie (brak kompetencji rady gminy do dookreślenia pojęcia osoby fizycznej).

W związku z powyższymi istotnymi rozbieżnościami w orzecznictwie, a w konsekwencji niepewnością samorządów gminnych co do poprawnej wykładni art. 31 ustawy o sporcie, gdzie błędna wykładnia może doprowadzić w konsekwencji do stwierdzenia nieważności uchwał dotyczących stypendiów sportowych, zdaniem autora NSA powinien wydać uchwałę wyjaśniającą to istotne zagadnienie prawne w celu zapewnienia jednolitości orzecznictwa w przyszłości.

KRYTERIUM PRZEDMIOTOWE DOSTĘPU DO STYPENDIUM SPORTOWEGO

W myśl art. 31 ust 1 ustawy o sporcie j.s.t. mogą ustanawiać i finansować okresowe stypendia sportowe oraz nagrody i wyróżnienia dla osób fizycznych za osiągnięte wyniki sportowe.

Na wstępie rozważań dotyczących kryteriów przedmiotowych należy podkreślić, iż „gmina może ustanawiać i finansować stypendia sportowe wyłącznie za osiągnięte w przeszłości wyniki sportowe, nie zaś za wyniki, które zawodnik może osiągnąć w przyszłości”³³. Z literalnego brzmienia ww. przepisu wynika, iż okresowe stypendia sportowe dotyczą wyłącznie osób, które osiągają określone wyniki sportowe. Pojęcie „wyniki sportowe” należy niewątpliwie do kryteriów *sensu stricte* przedmiotowych.

Wiktor Cajsel wskazał w swojej publikacji, „iż przepis art. 31 ust 1 ustawy o sporcie daje prawo jednostce samorządu terytorialnego do ustanowienia i sfinansowania np. okresowego stypendium sportowego dla zawodnika, który osiągnie jakikolwiek wynik sportowy (...), ustawodawca bowiem nie ograniczył tego uprawnienia w żaden sposób (np. poprzez wskazanie, że przedmiotowe stypendia można ustanowić i finansować za osiągnięcie konkretnego miejsca, np. 1–6 podczas mistrzostw Europy lub mistrzostw świata lub igrzysk olimpijskich itp.)”³⁴.

Powyższe aprobuje Marcin Badura, Hubert Basiński, Grzegorz Kałużny, Marcin Wojcieszak, którzy podkreślają, iż „podstawowym kryterium uzyskania przewidzianych w art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie świadczeń jest osiągnięty wynik sportowy, który – co istotne –

³² Patrz: wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26 lipca 2004 r., sygn. akt U 16/02, OTK – A 2004/7/70 czy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 1999 r., sygn. akt P 7/98, OTK 1999/4/72.

³³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 1 grudnia 2017 r., II GSK 282/16, LEX nr 2432849.

³⁴ W. Cajsel, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, 2011, Legalis [dostęp: 28.01.2021].

niekoniecznie musi być wysoki (...) może to być zatem każdy wynik, który według władz danej jednostki samorządu terytorialnego zasługuje na stypendium, nagrodę czy wyróżnienie, z uwagi na całokształt okoliczności związanych z jego osiągnięciem (np. niska popularność danej dyscypliny sportu w Polsce może uzasadniać premiowanie nawet obiektywnie słabszych wyników sportowych, jednakże osiągniętych na zawodach wysokiej rangi)”³⁵.

W orzecznictwie sądów administracyjnych, podkreśla się, iż „kryterium osiągniętego wyniku sportowego nie może oznaczać wyłącznie miejsca medalowego, czy wysokiego miejsca w rywalizacji sportowej (...) zawodnik, który osiągnął na przykład niższą lokatę w rywalizacji o charakterze ponadlokalnym, może bowiem okazać się najlepszym zawodnikiem w danej dyscyplinie sportu na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego”³⁶. Ponadto sądy administracyjne zwracają uwagę na zmianę regulacji dotyczącej stypendiów sportowych, które wcześniej były uregulowane w ustawie o kulturze fizycznej i były przeznaczone dla osób osiągających wysokie wyniki sportowe, a obecnie są uregulowane w ustawie o sporcie, gdzie wystarczy już tylko osiągnięcie wyniku sportowego. Zdaniem sądów administracyjnych „ustawodawca odstąpił od premiowania wyłącznie tych osób, które osiągnęły wysokie wyniki w rywalizacji krajowej bądź międzynarodowej na rzecz premiowania rozwoju sportu w ogóle, co wpisuje się w zamierzony cel wprowadzenia ustawy o sporcie nowych regulacji, które z założenia mają sprzyjać popularyzacji wszelkich form aktywności fizycznej”³⁷.

Odnosząc się do powyższego zagadnienia, dotyczącego kryterium przedmiotowego uregulowanego w art. 31 ust. 1 ustawy, tj. pojęcia wyniku sportowego, jak zaprezentowano we wcześniejszym akapicie, zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie nie ma praktycznie żadnych rozbieżności interpretacyjnych. Powyższe powoduje, że w lokalnej legislacji nie pojawiają się zasadnicze problemy z wykładnią tego pojęcia i odpowiedniego ujęcia go w akcie prawa miejscowego, pokłosiem tego jest również brak występującego w tym zakresie bogatego orzecznictwa sądowego.

WSTRZYMANIE STYPENDIUM SPORTOWEGO

Problem z zagadnieniem wstrzymania stypendium sportowego wynika z wykładni przepisu art. 31 ust. 3 ustawy o sporcie, określającego obligatoryjne elementy uchwały dotyczącej stypendium sportowego. W myśl tego przepisu organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa, w drodze uchwały:

- 1) szczegółowe zasady,
- 2) tryb przyznawania i pozbawiania oraz
- 3) rodzaje i wysokość stypendiów sportowych,

biorąc pod uwagę znaczenie danego sportu dla tej jednostki samorządu terytorialnego oraz osiągnięty wynik sportowy.

³⁵ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, [w:] M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, 2011, Lex [dostęp: 28.01.2021].

³⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z 23 lutego 2017 r., III SA/Gd 1126/16, LEX nr 2254407.

³⁷ Ibidem.

W związku ze stosowaniem tej normy w wielu gminach pojawiły się dylematy związane z możliwością określenia trybu wstrzymania stypendium sportowego, mając na uwadze brzmienie art. 31 ust. 3 ustawy o sporcie.

Dokonując wykładni językowej tego przepisu, można by dojść do konkluzji, iż racjonalny prawodawca chciał przyznać radzie gminy kompetencje do uregulowania wyłącznie kwestii przyznania i pozbawiania stypendium sportowego, zaś poza polem swojej działalności legislacyjnej pozostawił jego zainteresowania chęć uregulowania problematyki jego wstrzymania.

Istotnym problemem, nad którym wielokrotnie zastanawiały się składy sędziowskie, były kwestie związane z pozbawianiem na określony czas stypendiów sportowych, tj. ich wstrzymywaniem. Rodzi się w tym przypadku pytanie, czy rada gminy ma uprawnienie do uregulowania w uchwale trybu wstrzymania pobieranego stypendium sportowego, skoro literalnie tego aspektu nie zawarto w dyspozycji przepisu art. 31 ust. 3 ustawy o sporcie.

Należy zaznaczyć, iż tryb pozbawiania stypendium sportowego jest podstawowym elementem, który musi być obowiązkowo uregulowany w każdej uchwale organu stanowiącego dotyczącej stypendium sportowego, gdyż w przeciwnym wypadku może dojść do stwierdzenia nieważności tejże uchwały. Za obligatoryjnością określania trybu pozbawiania stypendium sportowego opowiada się również doktryna. Za Eligiuszem J. Krześniakiem należy przyjąć, „iż uchwała danej jst powinna przede wszystkim określać, kto jest uprawniony do podjęcia takiej decyzji (powinien to być prezydent miasta, wójt lub burmistrz) (...) po drugie, należy określić, że pozbawić stypendium można jedynie na pisemny wniosek i wskazać, kto taki wniosek może złożyć”³⁸. Przedstawiciele piśmiennictwa jednak zasadniczo nie wskazują, czy stypendium sportowego można pozbawić na określony czas, tzn. je wstrzymać.

W orzecznictwie sądowym w tym zakresie ukształtowały się dwie linie orzecznicze. W ramach pierwszej opierającej się na literalnym brzmieniu przepisu, wytworzonej głównie przez działalność orzeczniczą wojewódzkich sądów administracyjnych, negatywnie wyrażającej się co do możliwości wstrzymania stypendium sportowego, wskazuje się, iż „artykuł 31 ust. 3 ustawy o sporcie deleguje na rzecz organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego wyłącznie uprawnienia w zakresie określenia zasad i trybu przyznawania i pozbawiania stypendium sportowego (...) przedmiotowa delegacja ustawowa nie daje natomiast uprawnienia do określenia trybu i warunków jego wstrzymania, zwrotu, czy przywrócenia (...) nie można w odniesieniu do unormowań dotyczących delegacji ustawowej stosować rozumowania *a maiori ad minus* (z większego na mniejsze)”³⁹. Podobnie wypowiedział się WSA w Gdańsku, który podkreślił, iż „skoro art. 31 ust. 3 ustawy o sporcie upoważnia organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego wyłącznie do ustalenia w drodze uchwały zasad i trybu „przyznawania” i „pozbawiania” stypendium sportowego, nie zaś wstrzymywania i wznawiania wypłaty tego stypendium (...) uzasadnieniem takiego rozumowania jest m.in. to, że np. przepis art. 32 ustawy o sporcie upoważnia wprost ministra właściwego do spraw kultury fizycznej nie tylko do przyznawania (ust. 1) i pozbawiania

³⁸ E.J. Krześniak, *Ustawa o sporcie...*

³⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z 12 września 2017 r., II SA/Rz 696/17, LEX nr 2371334, patrz: wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 27 października 2017 r., II SA/Łd 624/17, LEX nr 2392825.

(ust. 4) stypendium sportowego dla członka kadry narodowej, ale również w określonych enumeratywnie przypadkach do wstrzymywania takiego stypendium (ust. 3), a zatem zapisy te świadczą o celowym działaniu ustawodawcy, który określony organ (ministra) chciał wyposażyć w dodatkową kompetencję – do wstrzymywania stypendium, zaś inne organy (stanowiące jednostek samorządu terytorialnego) już nie⁴⁰. W ślad za tymi orzeczeniami wydano również w innych województwach rozstrzygnięcia nadzorcze, stwierdzające nieważność w odpowiednim zakresie danej uchwały.

Druga linia orzecznicza opierająca się na wnioskowaniu *ad maiori ad minus* wskazuje na możliwość wstrzymywania świadczenia, którym jest okresowe stypendium sportowe. Warto podkreślić, iż uzasadnieniem takiego podejścia jest to, iż pojęcie pozbawiania stypendium jest pojęciem szerszym niż wstrzymywanie stypendium sportowego. Wobec tego sądy administracyjne podkreślają, że „skoro organ uzyskał kompetencje do pozbawiania stypendium to tym bardziej posiada kompetencje do czasowego pozbawiania stypendium, tj. wstrzymywania go⁴¹. Podobnie w swoich orzeczeniach interpretował ten przepis NSA, podkreślając, iż „»wstrzymanie« stypendium sportowego mieści się w pozbawieniu stypendium, tyle że na określony czas⁴². Sąd ten uzasadniał swoją wykładnię przepisu w ten sposób, „iż okoliczność, że ustawodawca nie posłużył się w tym przepisie sformułowaniem »wstrzymywania« i »wznawiania« wypłaty stypendium, a takie uprawnienie w enumeratywnie wskazanych przypadkach dla ministra właściwego do spraw kultury fizycznej w art. 32 teje ustawy wprost przewidział, nie uzasadnia w żaden sposób przyjęcia, że pozbawił tego uprawnienia jednostkę samorządu terytorialnego, która według ustalonych przez siebie zasad ma prawo w ramach przyznanych jej prawnych możliwości nadawania i pozbawiania, posiada również mieszczącą się w tym zakresie prawną możliwość ustalenia na własnych zasadach warunków wstrzymywania wypłaty takich świadczeń”. Z tym tokiem rozumowania i konkluzji nie może się zgodzić autor niniejszego artykułu. Uzasadnieniem takiego stanowiska autora jest błędna wykładnia przepisu art. 31 ust. 3 ustawy o sporcie dokonana przez NSA. Warto w tym miejscu powołać się na naukę teorii prawa, z której jednoznacznie wynika, iż absolutnie niedozwolona jest wykładnia rozszerzająca przepisów kompetencyjnych. Niewątpliwie taki charakter ma przepis art. 31 ust. 3 ustawy o sporcie. Dokonując wykładni systemowej tego przepisu i mając na uwadze inne przepisy znajdujące się w ustawie o sporcie, należy dojść do takich wniosków, iż skoro ustawodawca wprost przyznał ministrowi kompetencję do wstrzymania stypendium, a organom gminy nie przyznał, to wola racjonalnego ustawodawcy jest przecież jasna.

Z wykładni dokonanej przez NSA wskazującej na możliwość wstrzymywania stypendium sportowego wynika zatem, że to stanowisko opiera się na wykładni rozszerzającej przepisu kompetencyjnego, co nie jest dopuszczalne w myśl teorii prawa, tym bardziej że chodzi również o prawa i wolności obywatelskie.

Z orzecznictwa sądowno-administracyjnego, aprobującego określenie zasad wstrzymania stypendiów, wynika, iż sądy za wszelką cenę starają się naprawić błędy ustawodawcy.

⁴⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z 20 lipca 2017 r., III SA/Gd 372/17, LEX nr 2331474.

⁴¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku z 13 października 2017 r., II SA/Bk 526/17, LEX nr 2391582.

⁴² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 17 sierpnia 2017 r., II GSK 1041/17, LEX nr 2431996, patrz: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 28 sierpnia 2019 r., II GSK 2836/17, LEX nr 2733523.

Jednakże należy zadać sobie w tym momencie pytanie: czy taka jest rola sądów? Odnosząc się do powyższego zagadnienia, należy stwierdzić, iż zasadnicze rozbieżności w orzecznictwie sądowno-administracyjnym, dotyczącym możliwości wstrzymywania stypendium, zaczynają się rozwiązywać z upływem czasu. Rozchwiana linia orzecznicza, która występowała jeszcze dwa czy też trzy lata temu, w chwili obecnej występuje już w szczątkowej formie. Ma na to wpływ ostatnie orzecznictwo NSA, jednakże zdaniem autora w tym przypadku powinno dojść do interwencji ustawodawczej, która by naprawiła błąd w stanowieniu prawa, ponieważ rolą sądów nie jest naprawianie błędów legislacyjnych.

PODSUMOWANIE

Mając na uwadze problematykę zawartą w przedmiotowym artykule, należy podkreślić, iż nadal występują w ramach wykładni przepisu art. 31 ustawy o sporcie kwestie kontrowersyjne, które nie doczekały się ingerencji ustawodawczej doprecyzowującej brzmienie przepisu. Ponadto zagadnieniem wykładni nie zajął się również NSA w ramach swoich kompetencji, ujednolicających stosowanie przepisów przez sądy administracyjne. W tym miejscu autor ma na uwadze przede wszystkim problemy dotyczące wykładni art. 31 ust. 1 w zakresie pojęcia osoby fizycznej mogącej być beneficjentem stypendium sportowego czy też problematykę wstrzymania stypendium sportowego. W ramach wniosków *de lege ferenda* autor artykułu w celu wyeliminowania przyszłości kontrowersji dotyczących zagadnienia wstrzymywania stypendium sportowego, proponuje dokonanie nowelizacji przepisu art. 31 ust 3 ustawy o sporcie poprzez nadanie mu następującej treści: „Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa, w drodze uchwały, szczegółowe zasady, tryb przyznawania, wstrzymywania i pozbawiania oraz rodzaje i wysokość stypendiów sportowych, nagród i wyróżnień, o których mowa w ust. 1 i 2, biorąc pod uwagę znaczenie danego sportu dla tej jednostki samorządu terytorialnego oraz osiągnięty wynik sportowy”.

Niejednolitość linii orzeczniczej w zakresie wykładni przesłanki podmiotowej dostępu do stypendium, określonej w art. 31 ust. 1 ustawy o sporcie, tj. bycia osobą fizyczną, powinna zdaniem autora zostać naprawiona przez wydanie uchwały wyjaśniającej to zagadnienie prawne przez NSA. Dla autora wykładnia tego przepisu jest jednoznaczna, dlatego też nie podnosi on postulatu zmian ustawodawczych w tym zakresie.

Bibliografia

Literatura

Badura M., Basiński H., Kałużny G., Wojcieszak M., [w:] M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, 2011, Lex.

Cajsel W., *Ustawa o sporcie. Komentarz*, 2011, Legalis.

Daniel P., *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 19 marca 2019 r.*, I OSK 1222/17, OwSS 2019/3/113-120.

Dauerman T., *Stypendia sportowe ustanawiane przez jednostki samorządu terytorialnego*, „Finanse Komunalne” 2017, nr-7-8.

Foks J., *Stypendia sportowe – zagadnienia publicznoprawne*, „Sport Wyczynowy” 2002, nr 11-12.

Krześniak E.J., *Ustawa o sporcie. Komentarz*, 2020, Legalis.

Makowski K., *Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie sportu*, LEX 2016.

Akty prawne

Ustawa z dnia 3 lipca 1984 r. o kulturze fizycznej (Dz.U. nr 34, poz. 181, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 713, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 266, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1133).

Uchwała Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1981 r. w sprawie stypendiów dla sportowców (M.P. z 1981 r. nr4, poz. 14, z późn. zm.).

Zarządzenie Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Sportu z 30 stycznia 1981 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania i cofania stypendiów sportowych oraz wysokości stypendium sportowego dla poszczególnych grup zawodników (M.P. z 1981 r. nr 4, poz. 16).

Orzecznictwo

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 czerwca 2000 r., K25/99, OTK 2000/5/141.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26 lipca 2004 r., U 16/02, OTK – A 2004/7/70.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 1999 r., P 7/98, OTK 1999/4/72.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 17 sierpnia 2017 r., II GSK 1041/17, LEX nr 2431996.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 20 września 2017 r., II GSK 2861/15, LEX nr 2406590.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 1 grudnia 2017 r., II GSK 282/16, LEX nr 2432849.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 grudnia 2017 r., II GSK 4638/16, LEX nr 2434102.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 czerwca 2018 r., II GSK 282/18, LEX nr 2517004.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 19 marca 2019 r., I OSK 1222/17, LEX nr 2699310.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 28 sierpnia 2019 r., II GSK 2836/17, LEX nr 2733523.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z 15 grudnia 2016 r., II SA/Sz 1228/16, LEX 2196030,

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 12 stycznia 2017 r., II SA/Ol 1382/16, LEX nr 2202346.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 19 stycznia 2017 r., II SA/Kr 1386/16, LEX nr 2240905.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 2 lutego 2017 r., III SA/Gd 989/16, LEX nr 2229989.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z 2 lutego 2017 r., III SA/Gd 1028/16, LEX nr 2220341.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z 23 lutego 2017 r., III SA/Gd 1126/16, LEX nr 2254407.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 28 lutego 2017 r., II SA/Ol 20/17, LEX nr 2255757.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z 20 lipca 2017 r., III SA/Gd 372/17, LEX nr 2331474.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z 12 września 2017 r., II SA/Rz 696/17, LEX nr 2371334.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z 21 września 2017 r., II SA/Lu 564/16, LEX nr 2388584.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku z 13 października 2017 r., II SA/Bk 526/17, LEX nr 2391582.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 27 października 2017 r., II SA/Łd 624/17, LEX nr 2392825.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 15 listopada 2017 r., II SA/Łd 673/17, LEX nr 2408130.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 25 kwietnia 2019 r., II SA/Kr 221/19, LEX nr 2657148.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 11 lipca 2019 r., II SA/Łd 375/19, LEX nr 2703695.